

IB (Infectious Bronchitis) eli kanan tarttuva keuhkoputkentulehdus

Aiheuttaja:

- Kanan koronavirus
- Virus pystyy muuntautumaan. Siitä esiintyy eri kantoja, joiden taudinaiheuttamiskyky vaihtelee, esim. QX, Massachusetts, 4/91 ja D388.
- Virus kestää suhteellisen hyvin ulkoisia olosuhteita.
- Virus on herkkä yleisesti käytetyille desinfiointiaineille.

Isäntäeläin:

- Vain kana.

Esiintyvyys:

- IB on yleinen Euroopassa ja kaikkialla maailmassa.
- Suomessa IB:tä esiintyi 1970-luvulla varsin yleisesti. Tauti kuitenkin hävisi maasta ja rokotukset lopetettiin.
- Keväällä 2011 ilmeni akuutisti oireileva tapaus munintakanalassa Itä-Suomessa (QX-tyypin virus). Kanala saneerattiin, eikä tartunta levinnyt muihin tuotantokanaloihin.
- Harrastesiipikarjatilojen laajalle levinnyt IB-tartunta tuli ilmi edellisen tapauksen kontaktien selvityksen yhteydessä keväällä 2011. Harrastekanalosta todettiin mm. QX-viruskannan aiheuttamia tartuntoja.
- D274-, 4/91- ja H120-tyypin virusten aiheuttamia tartuntoja on todettu ajoittain tuotantosiipikarjatiloihin vuodesta 2011 alkaen vaihtelevin oirein. Lähinnä linnuilla on havaittu muninnanlaskua ja viime vuosina myös hengitystieoireita.
- Keväällä 2023 Suomessa ilmeni QX-viruskannan aiheuttama taudinpurkaus useissa eri tuotantosuuntien kanaloissa.

Leviäminen:

- Herkästi leviävä suoran kosketuksen tai välillisen kontaktin kautta, leviää myös ilman/tuulen välityksellä.
- Vertikaalista leviämistä emolta munan kautta sikiöön ei ole osoitettu, mutta virus voi siirtyä kontaminoituneen munan pinnalla esim. hautomoon.

Itämisaika:

- Lyhyt, 18-36 h.

Oireet:

- Pikkupoikaset: lisääntynyt lämmöntarve, sierainvuoto, viheltävät/rahisevat hengitysäänet, yskä. Yleisoireet voimakkaat, kuten syömättömyys, apatia, istuva asento. Kuolleisuus 5-90 %. Henkiin jääneet paranevat noin 2 viikossa, mutta jäävät jälkeen kasvussa. QX-tyypin virustartunta ensimmäisten 18 vrk aikana aiheuttaa muutoksia munanjohtimissa, mikä johtaa steriliteettiin.
- Yli 6-viikkoiset poikaset: yleensä vain ohimeneviä lieviä hengitystieoireita. Aiheuttaa kuitenkin myös kasvutappioita.
- Munivat kanat: oirekuva vaihtelee oireettomasta lieviin tai voimakkaisiin hengitystieoireisiin. Muninnan lasku on usein selkein oire. Munanlaadussa tapahtuu muutoksia, kuten ohutkuorisuuksia ja vetisiä valkuaisia. Haudonta- ja kuoriutumistulokset heikkenevät. Oireet kestävät yleensä n. pari viikkoa, mutta esim. munantuotanto palautuu vasta vähitellen ja jää todennäköisesti jälkeen tavoitteesta.

Hoito:

- Ei hoitoa.

Ennaltaehkäisy:

- [Kanalán muistilista tarttuvien tautien varalta](#)
- [Siipikarjan maahantuonnissa ETT:n ohjeet](#):
 - tuontiuntuvikkojen/-munien emoparvién terveysseurantatulokset ja rokotustodistus
 - ei tuontiuntuvikkojen IB-rokotusta, rokoteviruskontaminaation ehkäisy hautomolla ja kuljetuksessa
 - tuontikaranteeni, jonka aikana IB-tutkimus.
- [Yleiset tautisuojausohjeet](#) koskien eläin- ja henkilöliikennettä, haitta-eläimiltä suojautumista jne.
- [Tautisulku](#)
- Kertäyttö/-tyhjennys (all in – all out). Ei eri-ikäisiä parvia samalla pitopaikalla ja hoitajalla.
- Ei kontaktia harraste- ja tuotantosiipikarjan välillä.
- Emojen terveydenseuranta ja poikasten hankinta vain tuotantoketjusta, joka on aktiivisesti mukana [siipikarjan terveydenseurannassa](#) (Ruokavirasto; ent. siipikarjan terveystarkkailu).
- Rokotus:
 - Suomessa otettiin kesäkuussa 2023 käyttöön IB-rokotusohjelma taudinpurkauksen hallitsemiseksi. Kyseessä ovat heikennettyä elävää virusta sisältävät rokotteet (Massachusetts ja 4/91).
 - Emoja rokotetaan lisäksi tapettua IB-virusta sisältävällä rokotteella, joka on ollut jo aikaisemmin käytössä munintakanaemoilla.
 - Kaikki oireilevat parvet on tutkittava IB:n varalta ja pyrittävä selvittämään virustyyppi mahdollisimman tarkasti, jotta rokotusohjelman soveltuvuutta pystytään seuraamaan.
- Vuonna 2020 perustettiin elinkeinon ja viranomaisten yhteinen IB-työryhmä selvittämään tartuntatilannetta ja pohtimaan tautiriskin hallintaa Suomessa.

Vastustus

- IB ei ole Suomessa lakisääteisesti vastustettava elintauti
- IB on tilan ja koko siipikarja-alan toiminnan kannalta merkittävä tauti, jota vastustetaan elinkeinon yhdessä sopimin toimin.
- Kunnaneläinlääkärin on kuukausittain ilmoitettava aluehallintovirastolle havaitusta tartunnasta.

Taloudellinen merkitys:

- Aiheuttaa huomattavia taloudellisia tappioita lähinnä alentuneen muninnan ja vähentyneen poikastuotannon kautta.